

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**

Υπεύθυνη τμήματος Νέων Ελληνικών: ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
Επιμέλεια Διαγωνίσματος: ΨΩΜΑ ΑΡΕΤΗ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή).

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35) [ενδεικτικές απαντήσεις ΙΕΠ]

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτική πύκνωση (78 λέξεις)

Η συντάκτρια, προβλέποντας τη θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία του 2022, εκφράζει την απαισιοδοξία της. Θεωρεί ειδικότερα ότι, με την πανδημία και την πατριαρχική νοοτροπία σε ισχύ, δεν αναμένεται καμία βελτίωση. Η λύση, κατά τη γνώμη της, έγκειται στην οικογενειακή αγωγή, η οποία επιβάλλεται αφενός να απαλλαγεί από τα φαινομενικά φυσιολογικά αλλά κατά βάθος ρατσιστικά πρότυπα που διακονίζουν και αφετέρου να διδάξει στα κορίτσια τις πραγματικές υποχρεώσεις τους και στα αγόρια τον σεβασμό προς το άλλο φύλο.

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

ΘΕΣΗ: Η συντάκτρια υποστηρίζει ότι η έξαρση της βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα πιθανόν να αποτελεί απόρροια του εγκλεισμού των πολιτών στα σπίτια τους λόγω καραντίνας στο πλαίσιο της πανδημίας του κορονοϊού.

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ:

- Ο κόσμος, ειδικά στην Αθήνα, φαίνεται να βιώνει μια τρομερή ψυχολογική πίεση λόγω της κατάσταση με τον κορονοϊό.
- Η ψυχολογική πίεση αυξάνει την εκδήλωση βίαιων συμπεριφορών.
- Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται ειδικά σε βάρος των γυναικών λόγω της ισχύουσας πατριαρχικής νοοτροπίας στην κοινωνία.

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Πρώτη παράγραφος: Με το α΄ ενικό πρόσωπο («Δε θα μπορούσα να μιλήσω...») η συντάκτρια μάς μεταφέρει τις προσωπικές της σκέψεις και εκτιμήσεις για τη νέα χρονιά (2022). Με το α΄ πληθυντικό πρόσωπο («συνεχίζουμε να βιώνουμε...»), επεκτείνει την αναφορά της όχι μόνο στον εαυτό της αλλά και στην εμπειρία όλων των ανθρώπων, αφού μιλάει για την πανδημία, που μας αφορά όλους.
Τελευταία παράγραφος: Εδώ, με το α΄ ενικό πρόσωπο η συντάκτρια εκφράζει μια προσωπική της

επιθυμία: «Θέλω να...». Παράλληλα ωστόσο χρησιμοποιεί και το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο («οι κόρες μας», «οι γιοι μας»), καθώς η επιθυμία της αφορά μια ευρύτερη ομάδα ανθρώπων, τους γονείς, στην οποία συγκαταλέγεται και η ίδια. Η χρήση του α' ενικού προσώπου προσδίδει στο κείμενο ένα ύφος προσωπικό και οικείο. Με το πέρασμα στο α' πληθυντικό η οικειότητα αυτή ενισχύεται, καθώς οι αναγνώστες αισθάνονται ότι εντάσσονται στην ίδια «ομάδα» με τη συντάκτρια και ότι τα προβλήματα που θέτει αφορούν και τους ίδιους. Έτσι ενισχύεται περισσότερο ο προβληματισμός και η ευαισθησία τους.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Αντίσταση στη δύναμη των στερεοτύπων

Πρόλογος: Όλοι μας ακούμε από μικρή ηλικία απόψεις διαμορφωμένες από τους προγενέστερους χωρίς αιτιολόγηση ή κρίση, τα γνωστά μας στερεότυπα. Συχνά μάλιστα τα υιοθετούμε ή τα επαναλαμβάνουμε κι εμείς, χωρίς να κατανοούμε ότι αναπαράγουμε ακραίες ρατσιστικές αντιλήψεις που υποτιμούν συνανθρώπους μας και τελικά και εμάς τους ίδιους. Με αφορμή λοιπόν έναν αντίστοιχο προβληματισμό της Θάλειας Ματίκα σε πρόσφατο άρθρο της: «Δεν ξέρω ποιος μοίρασε τους ρόλους αυτούς κάποτε...», θα ήθελα να καταθέσω τις σκέψεις μου για τα αίτια διάδοσης των στερεοτύπων, ακόμη και στη σύγχρονη εποχή, και για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσε να βοηθήσει η οικογένεια στην αντιμετώπισή τους.

Κύριο θέμα:

1^ο ζητούμενο: Οι λόγοι που ευθύνονται για τη διάδοση των στερεοτύπων σήμερα

Πληροφορίες του κειμένου:

- Η πατριαρχική νοοτροπία
- Τα κατώτερα ένστικτα του ανθρώπου που έρχονται στην επιφάνεια
- Οι ρόλοι που μοιράστηκαν κάποτε

Δικά μου επιχειρήματα:

❖ **Φορείς αγωγής:**

- **Η οικογένεια:** Η οικογένεια δαιωνίζει τις στερεότυπες αντιλήψεις καθώς μεταλαμπαδεύει τα στερεότυπα στις επόμενες γενιές όταν...
  - απουσιάζει η κριτική σκέψη
  - καταμερίζονται οι ρόλοι των μελών της ανάλογα με το φύλο
  - όταν οι άνθρωποι του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος χαρακτηρίζονται μειωτικά ή επαινετικά με μη ασφαλή κριτήρια, όπως τη φυλή από την οποία κατάγονται, τις ενδυματολογικές επιλογές, την οικονομική τους κατάσταση κλπ.
- **Η εκπαίδευση:** καλλιεργεί στερεότυπα εις βάρος ανθρώπων και λαών, όταν...
  - Δεν ενεργοποιείται η αμφισβήτηση και η κριτική σκέψη
  - Ο νέος δεν αποκτά τα πνευματικά εφόδια που απαιτούνται για να αναθεωρήσει τα προβαλλόμενα από την κοινωνία στερεότυπα

- Η ιστορία παραποιείται προκειμένου να ενισχυθεί το εθνικό φρόνημα
- **ΜΜΕ:** Τα ΜΜΕ εξυπηρετώντας συμφέροντα και στοχεύοντας στην αύξηση των κερδών τους διαμορφώνουν και αναπαράγουν στερεότυπα μέσω της δύναμης που ασκούν στην κοινή γνώμη...
  - λαϊκίζουν προσφέροντας στην κοινή γνώμη εύπεπτη και επιφανειακή διασκέδαση
  - ασκούν προπαγάνδα εις βάρος ή υπέρ συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων με πολύ συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (πχ. μετανάστες, ομοφυλόφιλοι κλπ), διασύροντας ή στιγματίζοντάς τα

❖ Κοινωνία:

- **Σύγχρονος τρόπος ζωής:** Οι έντονοι, γρήγοροι και ασθματικοί ρυθμοί ζωής εξαντλούν τον άνθρωπο και δεν του αφήνουν αποθέματα να επεξεργαστεί και να αξιολογήσει τα ερεθίσματα που δέχεται με ευθυκρισία, τον μαζοποιούν με αποτέλεσμα να αποδέχεται αβασάνιστα τις επιταγές της μάζας.
- **Σχέσεις:** Οι κοινωνικές διαφοροποιήσεις από μόνες τους οδηγούν σε άδικες κατηγοριοποιήσεις των ανθρώπων.
- **Οι πολιτισμικές καταβολές – παραδόσεις:** επιβάλλουν στερεότυπες αντιλήψεις σχετικά με τους άλλους λαούς, τους κοινωνικούς ρόλους, τις ανώτερες και κατώτερες τάξεις

2° ζητούμενο: Οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε να βοηθήσει η οικογένεια στην αντιμετώπισή τους.

Πληροφορίες κειμένου:

- πρέπει να γίνει αλλαγή της ατζέντας στα σπίτια, όπου μεγαλώνουν τα κορίτσια και τα αγόρια
- να μεγαλώσουν οι κόρες μας ξέροντας ότι δεν έχουν καμία υποχρέωση τέτοιου είδους ή ρόλο.
- και οι γιοι μας μαθαίνοντας πώς να συμπεριφέρονται στο γυναικείο φύλο και να το εκτιμούν.

Δικά μου επιχειρήματα: Η οικογένεια οφείλει...

- να αφήνει στα παιδιά περιθώρια προσωπικών κρίσεων και πρωτοβουλιών
- να καλλιεργεί το διάλογο
- οι γονείς να αποφεύγουν την επιβολή των απόψεών τους και τον πειθαναγκασμό.
- οι ρόλοι μέσα στην οικογένεια να είναι ισότιμα καταμερισμένοι
- οι σχέσεις των μελών της οικογένειας να διέπονται από σεβασμό και παραδοχή της αξίας του άλλου
- να διαπαιδαγωγεί τα μέλη της με πνεύμα ελευθερίας, ανοχής και διαλεκτικής διάθεσης

Θέμα 3 (μονάδες 20)

Στο απόσπασμα του μυθιστορήματος «Ο Ανήφορος» γίνεται χρήση **περιγραφής** στο σημείο: «**Η πόρτα άνοιξε, μια γριούλα πρόβαλε, κάτασπρη, εξαντλημένη, λιωμένη, ντυμένη κατάμαυρα.**» Με την περιγραφή αποκτά παραστατικότητα η αφήγηση, καθώς έχουμε την εικόνα της γερόντισσας μητέρας του ήρωα. Η εικόνα αυτή μαρτυρά και στοιχεία της υπόθεσης, όπως τα «κατάμαυρα» ρούχα για το πένθος του άντρα της, αλλά και βοηθά στην ψυχογράφησή της: η περιγραφή της μάνας δείχνει την εξάντλησή της από τον πόνο και το πένθος. Ταυτόχρονα, προσφέρει αισθητική απόλαυση στον αναγνώστη και τον βοηθά να συμμετέχει κατά κάποιον τρόπο στην ιστορία, αποκτώντας εικόνα της πονεμένης, χλωμής και εξαντλημένης γυναίκας.

Παράλληλα γίνεται εκτεταμένη χρήση **διαλόγου**, όπως στο σημείο: «– **Είναι...; ρώτησε η μάνα σιγά...– Είναι μεγάλη ψυχή. Σε αυτή χρωστώ τη ζωή μου. Αν έλειπε, θα 'χα πεθάνει. Άλλη χαρά δεν έχω. Αγάπα τη, μητέρα. Και συ, Μαρία... είπε και στράφηκε στην αδερφή του.**». Με τη χρήση του διαλόγου το κείμενο αποκτά δραματικότητα και ζωντάνια, όπως και θεατρικότητα, καθώς η ιστορία αναπαρίσταται φυσικά μπροστά στα μάτια του αναγνώστη. Κυρίως βοηθά στην ηθογράφιση των χαρακτήρων (που αποκαλύπτονται από το ύφος και τη γλώσσα των ηρώων). Έτσι αναγνωρίζουμε την αυστηρότητα - απέχθεια της μητέρας και ειδικά της αδερφής του ήρωα προς τη νύφη τους, καθώς φαίνονται να κουβαλούν τα στερεότυπα κατά των Εβραίων, που τις κάνει να μην συγχωρούν το Κοσμά, γιατί παντρεύτηκε τη Νοεμή. Από την άλλη πλευρά βλέπουμε και τη λαχτάρα και την παράκληση- ικεσία του Κοσμά να αποδεχτούν τη γυναίκα του και να την αγαπήσουν, όπως κι εκείνος, αφού της χρωστά, όπως λέει, τη ζωή του. Ταυτόχρονα, μέσα από τον διάλογο πληροφορούμαστε για τα γεγονότα που έχουν προηγηθεί (την σωτηρία του ήρωα από τη Νοεμή και τον γάμο τους) και παράλληλα προωθείται η εξέλιξη της ιστορίας και η δράση, καθώς φαίνεται η σύγκρουση των χαρακτήρων και της στάσης τους στο θέμα της αποδοχής της κοπέλας, λόγω της εβραϊκής καταγωγής της.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15) [ενδεικτικές απαντήσεις ΙΕΠ]

Στο κείμενο, με φόντο το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μια Εβραία, η Νοεμή, παρά τη στήριξη και την αγάπη που απολαμβάνει από τον σύζυγό της, έρχεται αντιμέτωπη με τα μέλη της οικογένειας εκείνου, ζωντανούς και νεκρούς, και βιώνει την απόρριψη λόγω της εβραϊκής της ταυτότητας. Η αδερφή Μαρία, βλέποντας την «Οβραία», στρέφει το πρόσωπό της «με αναγούλα». Η δε μάνα, επηρεασμένη από τα ρατσιστικά στερεότυπα και τις προκαταλήψεις της εποχής για τους αλλοεθνείς, πόσο μάλλον για τους αλλόθρησκους, βλέπει τη νύφη της ως μίasma που «θα μολέψει το αίμα». Μπροστά στην αγάπη βέβαια προς τον γιο της συμβιβάζεται. Αυτό ωστόσο δε συμβαίνει και με τον πατέρα που, ζωντανός, απείλησε τον Κοσμά να μην ξαναπατήσει το πόδι του στην Κρήτη, ενώ ως νεκρός, τουλάχιστον στα μάτια της φοβισμένης συζύγου του, είναι «ικανός» ακόμα και να πνίξει την «Οβραία».

Στο πλαίσιο της ενσυναίσθησης οι μαθητές / μαθήτριες αναμένεται να προσεγγίσουν τον συναισθηματικό κόσμο της Εβραίας κοπέλας και να εκφράσουν εκ μέρους της τη λύπη, την απογοήτευση, ίσως και την οργή που θα μπορούσε να νιώθει για την απόρριψη που βιώνει. Είναι βέβαια πιθανόν, ως αντιστάθμισμα σε αυτά τα αρνητικά συναισθήματα, να γίνει αναφορά και στην αμέριστη αγάπη που της εκδηλώνει ο σύζυγός της Κοσμάς, γεγονός που προφανώς της δίνει δύναμη. Σε κάθε περίπτωση, κάθε επαρκώς τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος